ד הָיְתָה הָאוֹנָאָה יְתֵירָה עַל הַשְׁתּוּת כָּל שֶׁהוּא כְּגוֹן שֶׁמָּכַר שָׁוֶה שִׁשִּׁים בַּחֲמִשִּׁים פָּחוּת פְּרוּטָה בָּטֵל הַמֶּקַח וְהַמִּתְאַנֶּה יָכוֹל לְהַחֲזִיר הַחֵפֶץ וְלֹא יִקְנֶה כְּלָל אָבָל הַמְאַנֶּה אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר אִם רָצָה זֶה וְקִבֵּל:

it is the accepted practice to forgo any amount less than a sixth. (4) If the overcharge is more than a sixth by even a minute amount, for example, if one sold something worth sixty for fifty less a *prutah*, the sale is invalid. The one who was overcharged may return the object and not buy at all. But the one who mischarged may not renege if the other person is reconciled and accepts [the sale].

VAYEIRA FOR THURSDAY וירא ליום חמישי

TORAH תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח משבת הבאה

כב וַיִּפְנוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ סְדֹמָה וְאַבְרָהָם עוֹדֶנּוּ עֹמֵד לִפְנֵי יְדוָֹה: וְאִתְפְּנִיאוּ מִתַּמָּן גֻּבְרַיָּא וַאֲזָלוּ לְסִדּוֹם וְאַבְרָהָם עַד כְּעַן מְשַׁמֵּשׁ בְּצִלּוֹ קֳדָם יְיָ:

(22) And the men turned away from there and went to Sedom, while Avraham

RASHI רש"י

(כב) **וַיִּפְנוּ מִשָּׁם.** מִמָּקוֹם שֶׁאַבְרָהָם לִוָּם שָׁם: **וְאַבְרָהָם עוֹדֶנּוּ עֹמֵד לִפְנֵי ה'.** וַהֲלֹא לֹא הָלַךְ לַעֲמוֹד לְפָנָיו אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא אֵצְלוֹ וְאָמַר לוֹ זַעֲקַת סְדוֹם וַעֲמוֹרָה כִּי רַבָּה וְהָיָה לוֹ לִכְתּוֹב וַה' עוֹדֶנּוּ עוֹמֵד עַל אַבְרָהָם אֶלָּא תִּקּוּן

(22) **And [the men] turned away from there** — *i.e., from the place to which Avraham had accompanied them.* **While Avraham was still standing before the Lord** — *[But Avraham had requested of God to wait there while he attended to his "guests" who had come his way (see Rashi verse 3 above). So] surely it was not Avraham who had gone to stand before God [but rather it was God Who was "still standing" before Avraham, waiting until he would complete his hospitality? Thus, the verse really should say, "And the men turned away from there and went to Sedom, while the Lord was still standing before Avraham" — why the converse?] However, [the explanation is as follows: As Scripture mentions earlier (see verses 16-21), when the angels had arisen,] God [Who had been waiting until now,] had come up to Avraham, as it were, and [revealed His plans,] saying (verse 20-21), "Because the cry of Sedom and Ammorah has become great ... [I shall go down ...]." [Then, Avraham had escorted his "guests."] Thus, the verse should indeed have continued, "while the Lord was still standing before Avraham." However, [since it is not respectful to state that God was waiting, as it were, for a human being, albeit such a righteous one as Avraham, here, in the manner that royal] scribes make emendations [of texts so that they read more respectfully for the king, the Torah itself expressed the phrase in the converse, for reasons of respect, namely, that "Avraham was still standing before the Lord." Our Sages teach that although this is what is written, nevertheless, the actual meaning is that "God was*

כג וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הַאַף תִּסְפֶּה צַדִּיק עִם־רָשָׁע: וּקְרֵב אַבְרָהָם
וַאֲמַר חֲבִרְגַז תְּשֵׁיצֵי זַכָּאָה עִם חַיָּבָא: כד **אוּלַי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם בְּתוֹךְ**
הָעִיר הַאַף תִּסְפֶּה וְלֹא־תִשָּׂא לַמָּקוֹם לְמַעַן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִם
אֲשֶׁר בְּקִרְבָּהּ: מָאִים אִית חַמְשִׁין זַכָּאִין בְּגוֹ קִרְתָּא חֲבִרְגַז תְּשֵׁיצֵי וְלָא תִשְׁבּוֹק לְאַתְרָא
בְּדִיל חַמְשִׁין זַכָּאִין דִּי בְגַוַּהּ: כה **חָלִלָה לְךָ מֵעֲשֹׂת ו כַּדָּבָר הַזֶּה לְהָמִית**

was still standing before the Lord. **(23)** And Avraham drew near and said: Would You really have the righteous come to their end along with the evil?! **(24)** Perhaps there are fifty righteous people within the city: would You really bring it to an end, rather than bear with the area for the sake of the fifty righteous individuals who are inside it? **(25)** This would be [interpreted as]

RASHI **רש"י**

סוֹפְרִים הוּא זֶה: (כג) **וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם.** מָצִינוּ הַגָּשָׁה לַמִּלְחָמָה וַיִּגַּשׁ יוֹאָב וְגוֹ'. הַגָּשָׁה לְפִיּוּס וַיִּגְּשׁוּ בְּנֵי יְהוּדָה. וְהַגָּשָׁה לִתְפִלָּה וַיִּגַּשׁ אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא. וּלְכָל אֵלֶּה נִכְנָס אַבְרָהָם לְדַבֵּר קָשׁוֹת וּלְפִיּוּס וְלִתְפִלָּה: **הַאַף תִּסְפֶּה.** הַגַּם תִּסְפֶּה. וּלְתַרְגּוּם שֶׁל אוּנְקְלוּס שֶׁתִּתְרַגְּזוּ לְשׁוֹן רוֹגֶז כָּךְ פֵּרוּשׁוֹ הַאַף יִשְׁאֲךָ שֶׁתִּסְפֶּה צַדִּיק עִם רָשָׁע: (כד) **אוּלַי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם.** עֶשְׂרָה צַדִּיקִים לְכָל

*still standing before Avraham"] (*Bereishit Rabbah *49:7).* **(23) And Avraham drew near —** *[In Scripture,] we find the term* הגשה, *"drawing near," in the context of waging war, as in (II Samuel 10:13), "And Yoav drew near (ויגש) [... to wage war against Aram];" we also find the term* הגשה *in the context of [an attempt for] appeasement, [as when Kaleiv the son of Yefuneh implored Yehoshua to grant him his entitlement] (Joshua 14:6), "Then the descendants of Yehudah drew near (ויגשו) [to Yehoshua in Gilgal, and Kaleiv the son of Yefuneh ... said to him ... (see Siftei Hachamim)];" and we also find the term* הגשה *in the context of prayer, as in (I Kings 18:36), "And Eliyahu the prophet drew near (ויגש) [and said: O Lord, the God of Avraham, Yitzhak and Yisrael ...]." Here, Avraham drew near [to God, in a combination of] all three connotations: a) ["confrontation" as it were, i.e.,] speaking harshly [when he said, "Would You really have the righteous come to their end along with the evil?!"] b) appeasement [e.g., when he said (verse 27), "I am but dust and ashes"], and c) prayer [e.g., when he said (verse 30), "Please do not be furious, O my Master"] (*Bereishit Rabbah *49:8, see* Gur Aryeh*).* **האף תספה — ***[means:* הגם*] Would You also bring to an end (*תספה*) ...?! But according to the Targum of Onkelos, which translates this expression in terms of "anger," the meaning is as follows: "Would Your anger (*אף*) incite You to destroy (*תספה*) the righteous along with the evil?!"* **(24) Perhaps there are fifty righteous people —** *There were five cities involved (see Rashi verse 17 above). [And since ten men constitute what is formally a "community," the public body in whose merit the city could be saved, finding fifty righteous men throughout all of the five cities, even if they would all be in one of the cities, would be equivalent to having] ten righteous men in each*

צַדִּיק עִם־רָשָׁע וְהָיָה כַצַּדִּיק כָּרָשָׁע חָלִלָה לָּךְ הֲשֹׁפֵט כָּל־הָאָרֶץ
לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט: קוּשְׁטָא אִנּוּן דַּיָּנָךְ מִלְּמֶעְבַּד כִּפְתְגָמָא הָדֵין לְקַטָלָא זַכָּאָה עִם חַיָּבָא

וְיהֵי זַכָּאָה כְּחַיָּבָא קוּשְׁטָא אִנּוּן דַּיָּנָךְ דְּדָיִן (נ"י הֲדַיָּן) כָּל אַרְעָא לָא (נ"י בְּרַם) יַעְבֵּד דִּינָא:

כו וַיֹּאמֶר יְהוָה אִם־אֶמְצָא בִסְדֹם חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם בְּתוֹךְ הָעִיר

profanity for You to do such a thing, to kill the righteous along with the evil, [treating] the righteous ones just like the evil ones! It would be [interpreted as] profanity for You! Would the Judge of the entire world not perform justice?! **(26)** And the Lord said: If I find in Sedom fifty righteous people within the city,

RASHI **רש"י**

כְּרֶךְ וּכְרַךְ כִּי חָמֵשׁ מְקוֹמוֹת יֵשׁ: (כה) **חָלִלָה לָךְ.** וְאִם תֹּאמַר לֹא יַצִּילוּ הַצַּדִּיקִים אֶת הָרְשָׁעִים לָמָּה תָּמִית הַצַּדִּיקִים: **חָלִלָה לָךְ.** חוּלִּין הוּא לְךָ יֹאמְרוּ כָּךְ הִיא אוּמָּנֻתוֹ שׁוֹטֵף הַכֹּל הַצַּדִּיקִים וּרְשָׁעִים כָּךְ עָשִׂיתָ לְדוֹר הַמַּבּוּל וּלְדוֹר הַפְּלָגָה: **כַּדָּבָר הַזֶּה.** לֹא הוּא וְלֹא כַּיּוֹצֵא בּוֹ: **חָלִילָה לָךְ.** לְעוֹלָם הַבָּא: **הֲשׁוֹפֵט כָּל הָאָרֶץ.** נָקוּד בַּחֲטַ"ף פַּתָּח הֵ"א שֶׁל הֲשׁוֹפֵט לָשׁוֹן תְּמִיהָ וְכִי מִי שֶׁהוּא שׁוֹפֵט לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט אֱמֶת: (כו) **אִם אֶמְצָא בִסְדֹם וְגוֹ' לְכָל הַמָּקוֹם.** לְכָל הַכְּרָכִים. לְפִי שֶׁסְּדוֹם הָיְתָה מַטְרָפוֹלִין וַחֲשׁוּבָה

city [in whose merit each of the cities would be saved]. **(25)** **חללה לך** *— Should You say, however, that the righteous will not [merit] to save the evil ones — then [separate them from the punishment of the evil ones,] why should You kill the righteous ones?!* **חללה לך** *— [means:] This would mean profanity (*חולין*) for You (see Tractate Avodah Zarah 4a), for they would say, "This is what [this God] occupies Himself with! He wipes out the righteous and the evil [all together, without discerning between them!" [And they would say to God:] "Indeed, this is what You did to the Generation of the Flood and to the Generation of Division!" (*Tanhuma Yashan *10)* **[To do] such a thing —** *[i.e., to do] this thing or anything like it [whereby You would kill the righteous together with the evil] (*Bereishit Rabbah *49:9).* **It would be ... profanity for You! —** *[By mentioning* **חללה לך** *a second time, Avraham was effectively praying to God that also within the people of Israel,] in the world in the future [i.e., in ensuing generations — God should also then not kill the righteous along with the evil] (*Tanhuma Yashan *11).* **השפט כל הארץ —** *The word* **השפט** *here is vocalized with a* hataf patah *under the letter* **ה** *[i.e., the vocalization of a* patah *and two vertical dots next to it, all under the letter* **ה***] signifies that the statement is read as a question [and therefore, the verse has the following meaning:] "And is it possible that He Who is the Judge [of all the world], would not perform true justice?!"* **(26) If I find in Sedom ... [I shall bear with] the entire area —** *i.e., [even though they may be found only in Sedom, for their sake, I shall spare "the entire area," namely,] all of the cities [and including the small towns surrounding them]. [And actually, had God found fifty righteous people in another city, He also would have spared the area,] but since Sedom was a large metropolis and the most significant city of all of them [in the area], Scripture refers*

וְנָשָׂאתִי לְכָל־הַמָּקוֹם בַּעֲבוּרָם: וַאֲמַר יְיָ אִם אַשְׁכַּח בִּסְדוֹם חַמְשִׁין זַכָּאִין בְּגוֹ קַרְתָּא וְאֶשְׁבּוֹק לְכָל אַתְרָא בְּדִילְהוֹן:

I shall bear with the entire area, for their sake.

RASHI רש"י

to it [as the city in which the fifty would be found, albeit that this would also be the case in any of the other cities]. מִכֻּלָּם תָּלָה בָּהּ הַכָּתוּב:

PROPHETS II Kings 4 נביאים מלכים ב פרק ד

כב **וַתִּקְרָא אֶל־אִישָׁהּ וַתֹּאמֶר שִׁלְחָה נָא לִי אֶחָד מִן־הַנְּעָרִים וְאַחַת הָאֲתֹנוֹת וְאָרוּצָה עַד־אִישׁ הָאֱלֹהִים וְאָשׁוּבָה:** וּקְרַת לְבַעֲלָהּ וַאֲמַרַת שַׁדַּר כְּעַל לִי חַד מִן עוּלֵימַיָּא וַחֲדָא מִן אֲתָנָיָא וְאִתְמְטֵי לְוָת נְבִיָּא דַיָי וְאָתוּב: **כג** **וַיֹּאמֶר מַדּוּעַ אַתְּ (קרי אַתְּ) הֹלֶכֶתְּ (קרי הֹלֶכֶת) אֵלָיו הַיּוֹם לֹא־חֹדֶשׁ וְלֹא שַׁבָּת וַתֹּאמֶר שָׁלוֹם:** וַאֲמַר מָא דֵין אַתְּ אֲזַלְתְּ לְוָתֵיהּ יוֹמָא דֵין לָא יַרַח וְלָא שַׁבְּתָא וַאֲמַרַת שְׁלָם: **כד** **וַתַּחְבֹּשׁ הָאָתוֹן וַתֹּאמֶר אֶל־נַעֲרָהּ נְהַג וָלֵךְ אַל־תַּעֲצָר־לִי לִרְכֹּב כִּי אִם־אָמַרְתִּי לָךְ:** וְזָרִיזַת אֲתָנָא וַאֲמַרַת לְעוּלֵמָהּ דְּבַר וֶאֱזֵיל לָא תִדְחוֹק עֲלַי לְמִרְכַּב אֱלָהֵין כַּד אֵמַר לָךְ: **כה** **וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־הַר הַכַּרְמֶל וַיְהִי כִּרְאוֹת אִישׁ־הָאֱלֹהִים אוֹתָהּ מִנֶּגֶד וַיֹּאמֶר אֶל־גֵּיחֲזִי נַעֲרוֹ הִנֵּה הַשּׁוּנַמִּית הַלָּז:** וַאֲזַלַת וַאֲתַת לְוָת נְבִיָּא דַיָי לְטוּר כַּרְמְלָא וַהֲוָה כַּד חֲזָא נְבִיָּא דַיָי יָתָהּ מְקָבֵיל וַאֲמַר לְגֵיחֲזִי עוּלֵימֵיהּ הָא שׁוּנַמִּית דֵּיכִי: **כו** **עַתָּה רוּץ־נָא לִקְרָאתָהּ וֱאֱמָר־לָהּ הֲשָׁלוֹם לָךְ הֲשָׁלוֹם לְאִישֵׁךְ הֲשָׁלוֹם לַיֶּלֶד**

(22) And she called to her husband, and said: "Please send me one of the servants, and one of the donkeys, that I may run to the man of God, and come back." **(23)** And he said: "Why will you go to him today? It is neither New Moon nor Shabbat." And she said: "It shall be well." **(24)** Then she saddled the donkey, and said to her servant: "Drive, and go forward. Do not slow down the riding, unless I tell you." **(25)** So she went, and she came to the man of God, to Mount Carmel. And when the man of God saw her far off, he said to Gehazi his servant, "Behold, there is that Shunammite. **(26)** Run, please, to meet her, and say to her: Is it well with you? Is it well with your husband? Is it well with

RASHI רש"י

(24) **ותחבוש** — *Then she saddled.* **Drive, and go forward** — *quickly.* **Do not slow down** — *Do not slow down the riding on my behalf.* (כד) **וַתַּחְבֹּשׁ.** וַתַּחֲגֹר: **נְהַג וָלֵךְ.** מְהֵרָה. **אַל תַּעֲצָר.** אַל תְּעַכֵּב עַל יָדִי הָרְכִיבָה:

וַתֹּאמֶר שָׁלוֹם: כְּעֵן רְהוּט לְקָדָמוּתָהּ וַאֲמַר לָהּ הַשְׁלָם לִיךְ הַשְׁלָם לְבַעֲלִיךְ הַשְׁלָם לְרַבְיָא וַאֲמַרַת שְׁלָם:

your child?" And she answered: "It is well."

כתובים משלי פרק ד Writings Mishlei 4

י שְׁמַע בְּנִי וְקַח אֲמָרָי וְיִרְבּוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: שְׁמַע בְּרִי וְקַבֵּל מִנִּי וְנִסְגְּיוּן שְׁנַיָּא דְּחַיָּיךְ: יא בְּדֶרֶךְ חָכְמָה הוֹרִיתִיךָ הִדְרַכְתִּיךָ בְּמַעְגְּלֵי־יֹשֶׁר: אָרְחָתָא דְּחָכְמְתָא אַלְפְּתָךְ וְהַלֶּכְתָךְ בִּשְׁבִילֵי תְּרִיצִי: יב בְּלֶכְתֶּךָ לֹא־יֵצַר צַעֲדֶךָ וְאִם־תָּרוּץ לֹא תִכָּשֵׁל: כַּד תֵּיזֵל לָא תִתְעוּק אָרְחָךְ וְאִין תִּרְהַט לָא תִתְקָל: יג הַחֲזֵק בַּמּוּסָר אַל־תֶּרֶף נְצֹרֶהָ כִּי־הִיא חַיֶּיךָ: תְּתַחֲזֵק בְּמַרְדּוּתָא וְלָא תִרְפֵּא נְטַרֵיהּ מְטוּל דְּהִיא חַיָּיךְ: יד בְּאֹרַח רְשָׁעִים אַל־תָּבֹא וְאַל־תְּאַשֵּׁר בְּדֶרֶךְ רָעִים: בְּאָרְחָא דְּרַשִׁיעֵי לָא תֵיזֵל וְלָא תִטַּן בְּאָרְחָא דְּבִישִׁין:

(10) Hear, my son, and receive my sayings, and the years of your life shall be many. (11) I have taught you the way of wisdom, I have led you in paths of righteousness. (12) When you go, your step will not be confined, and if you run, you shall not stumble. (13) Hold fast to instruction, do not let her go; keep her, for she is your life. (14) Do not enter into the path of the wicked, and do not walk in the way of evil men.

RASHI רש"י

(12) **Will not be confined —** *It will not be tight and pressed.* (13) **אל תרף —** *Do not let it go.* (14) **ואל תשאר —** *[And] do not walk.*

(יב) **לא יֵצַר.** לֹא יִהֵא צַר וְדָחוּק (יג) **אַל תֶּרֶף.** אַל תַּעֲזֹב: (יד) **וְאַל תְּאַשֵּׁר.** אַל תִּדְרֹךְ:

Mishnah *Zevahim chapter 4* משנה זבחים פרק ד

(1) The School of Shammai maintain: With regard to any [blood] which is to be sprinkled on the outer altar, if [the priest] applied [it] with one sprinkling, he has effected atonement [the sacrifice is valid, though *le-khathilah* two sprinklings are required]. But in the case of a sin-offering, two applications [are indispensable];

א בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כָּל הַנִּתָּנִין עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, שֶׁאִם נִתְּנָן מַתָּנָה אַחַת, כִּפֵּר. וּבַחַטָּאת, שְׁתֵּי מַתָּנוֹת.

רבנו עובדיה מברטנורא

א בית שמאי אומרים כל הנתנין על מזבח החיצון. יש מהן שטעונין ארבע מתנות, ויש מהן שטעונים שתים שהם ארבע, ויש שטעונים מתנה אחת. כדתנן באידך פרקין. והשתא קאמר דכולן שלא נתן אלא מתנה אחת בדיעבד כפר, דכתיב (דברים יב) ודם זבחיך ישפך, שפיכה אחת משמע, מדלא כתיב סביב דמשמע שתי מתנות שהן ארבע: **ובחטאת שתי מתנות.** שלש פרשיות נאמרו בחטאות החיצונות בויקרא, אחת בשעיר נשיא, ושתים בחטאות יחיד אחת בכבשה ואחת בשעירה. בשתים כתיב על קרנת חסר, והאחת מלא. ובית שמאי יש להן יש אם למקרא, הרי כאן

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אַף חַטָּאת שֶׁנִּתְּנָהּ מַתָּנָה אַחַת, כִּפֵּר. לְפִיכָךְ, אִם נָתַן אֶת רִאשׁוֹנָה כְּתִקְּנָהּ וְאֶת הַשְּׁנִיָּה חוּץ לִזְמַנָּהּ, כִּפֵּר. נָתַן אֶת רִאשׁוֹנָה חוּץ לִזְמַנָּהּ וְאֶת הַשְּׁנִיָּה חוּץ לִמְקוֹמָהּ, פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת: **ב** כָּל הַנִּתָּנִין עַל מְזִבֵּחַ הַפְּנִימִי, שֶׁאִם חִסֵּר אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת, לֹא כִפֵּר. לְפִיכָךְ, אִם נָתַן כֻּלָּן כְּתִקְּנָן וְאַחַת שֶׁלֹּא כְתִקְּנָהּ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת: **ג** וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל, הַקֹּמֶץ, וְהַלְּבוֹנָה, וְהַקְּטֹרֶת, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ,

but the School of Hillel rule: In the case of the sin-offering too, if [the priest] applied it with a single application, he has effected atonement. Therefore, if he made the first application in the proper manner, and the second [with the intention of eating the flesh] after the proper time, he has atoned [and may proceed to offer the sacrifice on the altar, since the first application alone sufficed. According to the School of Shammai, this is the law for all sacrifices except a sin-offering, and according to the School of Hillel that too is included]. And if he performed the first application [with the intention of eating the flesh] after its proper time and the second outside its proper place, it is *pigul*, and involves *karet* [the second intention does not neutralize the first]. **(2)** With regard to any [blood] which is sprinkled on the inner altar, if [the priest] omitted one of the applications, he has not atoned; therefore, if he applied all in the proper manner but one in an improper manner [i.e., with a wrongful intention], it [the sacrifice] is invalid, but does not involve *karet* [since one application is insufficient to make the sacrifice fit; so too, such a sacrifice cannot be made *pigul* through a service which is by itself, incomplete to make the sacrifice valid]. **(3)** These are the things for which one is not liable on account of *pigul* [if eaten]: the fistful, the frankincense, the incense, the priest's meal-offering, the anointed priest meal-offering, [e.g., if the priest took off the fistful with the intention of eating the remainder tomorrow, he thereby renders the whole sacrifice *pigul*; nevertheless, he incurs no liability for eating the fistful itself. Since *pigul* applies only to that which (has a *matir* i.e.,) is permitted or made fit through something else (e.g., the rest of the meal-offering is ordinarily permitted for consumption through the taking of the fistful), whereas the fistful is not permitted through anything else. The same applies to incense, the frankincense, and the others enumerated in the Mishnah. Meal-offerings brought (as a result of a vow) by ordinary priests and the mandatory twice-daily offerings of the anointed priest (see

רבנו עובדיה מברטנורא

שש, ואין במזבח אלא ארבע, והשתים יתרות לא נאמרו אלא ששנאן הכתוב לעכב. ובית הלל סברי אהני מקרא דמשמע שש, ואהני מסורת דמשמע ארבע, הלכך טפי חדא אמסורת ובצר חדא ממקרא והוו להו חמש, ארבע למצוה וחד לעכב, ואם נתן מתנה אחת כפר: **לפיכך.** חטאת וכל הזבחים לבית הלל, ולבית שמאי שאר הזבחים חוץ מחטאת, נתן את הראשונה כתקנה ואת השניה במחשבת אכילת בשר חוץ לזמנה: **כפר.** וכשר הקרבן ליקרב על ידי מתנה ראשונה. דאין השניה מתרת הבשר, שהרי הותר על ידי מתנה ראשונה, הלכך אינה מפגלת: **נתן את הראשונה חוץ לזמנה** כו' **פגול וחייבין עליו כרת.** שאין חשבת חוץ למקומה דשניה מוציאתו מידי פגול, שהרי הוקבע בראשונה שקרבו כל מתיריו: **ב אם חסר אחת מכל המתנות לא כפר.** דבפר העלם דבר כתיב (ויקרא ד) ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת כן יעשה לו, ומקרא שאינו צריך הוא שהרי כל עבודותיו נתפרשו בו אלא לכפול באזהרת הזאות שבו הוא דאתא, והכי משמע, ועשה לו כאשר כתבתי לך עשיותיו, ושננה עליהם לעכב שאם חסר אחת מכל המתנות לא כפר: **לפיכך אם נתן כולן כתקנן.** הואיל וכולן מתירות, אין זו מתרת בלא זו ואין זו מפגלת בלא זו: **ואחת שלא כתקנה.** במחשבת חוץ לזמנו: **פסול.** שלא הותר בראשונות: **ואין בו כרת.** שאין מפגלים בחצי מתיר: **ג אלו דברים שאין חייבים עליהם.** כרת באכילתן משום פגול: **הקומץ.** אם קמץ על מנת לאכול שירים למחר, ונתפגלה

וְהַדָּם, וְהַנְּסָכִים הַבָּאִים בִּפְנֵי עַצְמָן, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אַף הַבָּאִים עִם הַבְּהֵמָה. לֹג שֶׁמֶן שֶׁל מְצוֹרָע, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל. וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל,

Leviticus 13) were wholly burnt on the altar without the rite of taking the fistful; thus they were not permitted by anything else.], the blood, and the drink-offerings that are brought separately [which became *pigul*, if eaten does not involve *karet*]; this is the opinion of Rabbi Meir. The Sages say: Also these [the blood, and the drink-offerings] that are brought with an animal [sacrifice; if the sacrifice is made *pigul* and one eats these things enumerated here, he is not liable to *pigul*. Drink-offerings could be brought separately if vowed, or as an accompaniment to animal sacrifices. Rabbi Meir rules that whether they are brought entirely by themselves (nothing else having been vowed), or they are brought actually as an addition to an animal sacrifice, but on the following day, they do not involve liability for *pigul*, because in that case they are not permitted through something else (the sacrificing of the animal), but through themselves. If, however, they are brought at the same time as the animal, they are permitted through the sacrificing of the same, and therefore involve *karet*. The Sages, however, maintain that even then we do not regard them as permitted through the animal sacrifice, since they could have been presented separately the next day]. A leper's *log* [a liquid measure] of oil [Leviticus 14:10, 15-18. The residue of this which was consumed]: Rabbi Shimon says, One does not become liable on account of *pigul* [if the priest rendered the guilt-offering which it accompanied *pigul*, one is not liable to *karet* for consuming the oil. Though the efficacy of the oil rite is dependent on the prior application of the blood of the guilt-offering on the leper, nor may it be consumed unless the blood of the offering was duly sprinkled; nevertheless, since the oil can be brought up until ten days after the offering, it is not regarded as permitted for consumption through it, and therefore does not involve *karet* on account of *pigul* if eaten, even when the oil is brought on the same day]; while Rabbi Meir rules: It involves liability on account of *pigul*, because the blood of the

רבנו עובדיה מברטנורא

המנחה שאינה נאכלת אלא ליום ולילה, אין האוכל את הקומץ בכרת, שאין פגול חל אלא על דבר שיש לו מתירין אחרים. דפגול משלמים ילפינן ליה, דכתיב (ויקרא ז) ואם האכול יאכל מבשר זבח שלמיו וגו', מה שלמים מיוחדים שיש להן מתירין בין לאדם בין למזבח, שהדם מתיר להקטיר האימורין למזבח, והאימורין מתירין הבשר לאדם, וחייבין עליהם משום פגול, אף כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול לאפוקי כל הנך דחשיב במתניתין, שאין להם מתירין אלא הן עצמן מתירין לאחרים, שהאוכל מהן אינו חייב משום פגול: **והלבונה.** אין אחר מתירה אלא היא מתרת את המנחה, כמו הקומץ: **ומנחת כהנים.** כולה כליל ואינה נקמצת. הלכך אין אחר מתירה: **ומנחת כהן משיח.** דהיינו חביתי כהן גדול שהיא קריבה בכל יום מחציתה בבוקר ומחציתה בערב: **ומנחת נסכים.** לא גרסינן. דהא מיפליג פליגי בה, ויש חילוק בין באה עם הזבח לבאה בפני עצמה: **והדם.** הוא המתיר: **והנסכים הבאים בפני עצמן.** כגון שהתנדב מנחת נסכים בלא זבח, כדאמרינן במנחות מתנדב אדם מנחת נסכים בפני עצמה. אי נמי, הביאה בשביל הזבח אלא שהביא שבחו היום ונסכיו למחר, דאמר מר ומנחתם ונסכיהם אפילו למחר. אבל אם הביאן עם זבחו ופגל בזבח, נתפגלו הנסכים: **וחכמים אומרים אף הבאים עם הבהמה.** דכיון דיכול להקריב נסכים למחר, נמצא שאין הזבח מתירן ליקרב, אלא הן מתירין את עצמן. והלכה כחכמים: **לוג שמן של מצורע.** שייריו נאכלין: **אין חייבין עליו משום פגול.** אם פגל באשם, לא נפגל הלוג. ואע"פ שהלוג תלוי באשם, דכתיב (שם יד) על דם האשם, דאם לא נתן מדם האשם תחלה אין נתינת השמן כלום, אפילו הכי כיון דאדם מביא אשמו עכשיו ולוגו עד עשרה ימים, נמצא שאין האשם מתירו. וכיון דאין לו מתירים, אין חייבין עליו משום פגול: **ור' מאיר אומר.**

שֶׁדַּם הָאָשָׁם מַתִּירוֹ. וְכֹל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין בֵּין לָאָדָם בֵּין לַמִּזְבֵּחַ, חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל: ד הָעוֹלָה, דָּמָהּ מַתִּיר אֶת בְּשָׂרָהּ לַמִּזְבֵּחַ וְעוֹרָהּ לַכֹּהֲנִים. עוֹלַת הָעוֹף, דָּמָהּ מַתִּיר אֶת בְּשָׂרָהּ לַמִּזְבֵּחַ. חַטַּאת הָעוֹף, דָּמָהּ מַתִּיר אֶת בְּשָׂרָהּ לַכֹּהֲנִים. פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים, דָּמָן מַתִּיר אֶת אִמּוּרֵיהֶן לְקָרֵב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כֹּל שֶׁאֵינוֹ עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן כְּשֶׁלָּמִים, אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל: ה קָדְשֵׁי נָכְרִים, אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא. וְהַשּׁוֹחֲטָן בַּחוּץ, פָּטוּר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי מְחַיֵּב. דְּבָרִים שֶׁאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל, חַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם נוֹתָר, מִשּׁוּם טָמֵא, חוּץ מִן הַדָּם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, בְּדָבָר

guilt-offering makes it permitted [if it is brought on the same day, to which case Rabbi Meir refers]. And whatever has anything that makes it permitted, whether for a man or for the altar, involves liability on account of *pigul* [if eaten]. (4) [The sprinkling of] the blood of the burnt-offering [is a *matir* and] permits its flesh for [burning on] the altar, and its skin to the priests. The blood of the burnt-offering of a bird permits its flesh to the altar. The blood of the sin-offering of a bird permits its flesh to the priest. The blood of the bullocks that are burnt and the goats that are burnt permits their *emurim* [sacrificial fats] to be offered [on the altar]. Rabbi Shimon says: Whatever does not [have its blood sprinkled] on the outer altar, as [does] the *shelamim* peace offering [which is the source of the law of *pigul*; the laws of *pigul* by all other sacrifices are learnt from *shelamim*], does not involve liability on account of *pigul* [if eaten]. (5) The sacrifices of heathens [their offerings by vow to the Temple] do not involve [the] liability [of *karet*] on account of *pigul*, *notar* [if one left over the flesh of a sacrifice after the proper time for it to be eaten], or defilement [if one ate of the flesh while being in an impure state], and if [a priest] slaughters them outside [the Temple bounds], he is not liable; the opinion of Rabbi Meir. But Rabbi Yosi declares him liable. The things which do not involve liability on account of *pigul* [enumerated in Mishnah 3, above], involve liability on account of *notar* and defilement except blood [if one consumes blood of a sacrifice which was *pigul* or of *notar* or while being in an impure state there is no additional liability of *karet*]. Rabbi Shimon declares one liable in

רבנו עובדיה מברטנורא

לוג הבא עם האשם בו ביום, חייבין עליו משום פגול אם פגל באשם. ואין הלכה כר' מאיר: **בין לאדם בין למזבח.** או לזה או לזה: **ד העולה דמה מתיר את בשרה למזבח.** דכתיב (שם א) וזרקו את הדם, והדר וערכו: **ועורה לכהנים.** דכתיב (שם ז) עור העולה אשר הקריב, אין לו אלא לאחר זריקה: **חטאת העוף.** שהיא נאכלת לכהנים נפקא לן מדכתיב לכל חטאתם, לרבות חטאת העוף. דלא תימא נבילה היא: **פרים הנשרפים.** פר כהן משיח, ופר העלם דבר של צבור, ופר יום הכפורים: **ושעירים הנשרפים.** שעיר של יום הכפורים, ושעירי עבודה זרה. שכל אלו דמן טעון הזיה לפנים ואימוריהן קרבין על מזבח העולה ושאר הבשר נשרף בבית הדשן. והואיל ודמן מתיר את אימוריהן ליקרב, אם פגל בהן ואכל את אימוריהן חייב עליהן משום פגול: **כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים.** דפגול, בשלמים הוא דכתיב, מה שלמים מיוחדים שמתן דמן על מזבח החיצון, אף כל שדמן נתון על מזבח החיצון. לאפוקי פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שדמן טעון הזיה דמים בפנים. ואין הלכה כרבי שמעון: **ה קדשי נכרים.** שהנכרים נודרים נדרים ונדבות כישראל, דכתיב בפרשת אמור איש איש מבית ישראל אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם, ודרשינן איש מה תלמוד לומר איש איש, לרבות את הנכרים שנודרים נדרים ונדבות כישראל: **אין חייבין משום פגול נותר וטמא.** דפגול יליף מנותר בגזירה שוה דעון עון ונותר יליף מטמא בגזירה שוה דחלול חלול (ויקרא כב) וינזרו מקדשי בני ישראל, ולא מקדשי נכרים. ואין הלכה כר' מאיר: **דברים שאין חייבין עליהם משום פגול.** כגון הקומץ והקטורת וכל השנויין במשנתנו: **משום טמא.** האוכלן בטומאת הגוף חייב כרת: **חוץ מן הדם.** דמיעטיה קרא דכתיב (שם יז) ואני נתתיו לכם, שלכם יהא כשאר חולין, ולא כקדשים. ועוד כתיב (שם) על המזבח לכפר, לכפרה

שֶׁדַּרְכָּן לְהֵאָכֵל. אֲבָל (כְּגוֹן) הָעֵצִים וְהַלְּבוֹנָה וְהַקְּטֹרֶת, אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם טֻמְאָה: **ו** לְשֵׁם שִׁשָּׁה דְּבָרִים הַזֶּבַח נִזְבָּח, לְשֵׁם זֶבַח, לְשֵׁם זוֹבֵחַ, לְשֵׁם הַשֵּׁם, לְשֵׁם אִשִּׁים, לְשֵׁם רֵיחַ, לְשֵׁם נִיחוֹחַ. וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם, לְשֵׁם חֵטְא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אַף מִי שֶׁלֹּא הָיָה בְּלִבּוֹ לְשֵׁם אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ, כָּשֵׁר, שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין, שֶׁאֵין הַמַּחְשָׁבָה הוֹלֶכֶת אֶלָּא אַחַר הָעוֹבֵד:

respect of anything which is normally eaten [if eaten or offered in an impure state]; but wood, the frankincense, and the incense do not involve liability on account of defilement. **(6)** The sacrifice is slaughtered with intent for six things: for the sake of the sacrifice [e.g., this sacrifice is a peace-offering], for the sake of the one sacrificing [e.g., this sacrifice is for so and so], for the sake of the [Divine] Name, for the sake of fire-offerings [i.e., that this sacrifice will be offered on the altar], for the sake of producing a smell [previously cooked flesh does not produce a smell when burnt], for the sake of pleasing [the Holy One, blessed be He]; and a sin-offering and a guilt-offering for the sake of [the] sin [for which the person brings it]. Rabbi Yosi said: Even if one did not have any of these intentions in his heart [while slaughtering], it is valid, because it is a regulation of the Court [that during slaughter one should not have anything in mind], since the intention is determined only by the one performing the service [i.e., the priest, and not the owner of the sacrifice. If the former intended it for a different purpose, it counts as a sacrifice so offered, even though the owner intended it for its rightful purpose].

רבנו עובדיה מברטנורא

נתתיו ולא למעילה הלכך אין חייבין עליו לא משום טומאה ולא משום נותר ולא משום פגול, אלא משום אוכל דם גרידא: **בדבר שדרכן להאכל.** שדרך בני אדם לאכלן. ואע"פ שהוא מן הנקטרים כגון קומץ ומנחת כהנים והדומים לה. אבל לבונה ועצים וקטורת אין חייבין עליהן משום טומאה. ורבנן פליגי עליה ומרבו להו לטומאה מקרא דכתיב (שם יז) והבשר אשר יגע בכל טמא, והבשר יתירא לרבות עצים ולבונה. והלכה כחכמים דעצים ולבונה נמי יש בהן משום טומאה, ואין לך עצים דמיטמאין אלא עצים של קרבן בלבד. שאם נגעה בהן טומאה אסור לשרפן על גבי המזבח: **ו לשם זבח.** לאפוקי שינוי קודש, כגון לשם זבח אחר: **לשם זובח.** לאפוקי שינוי בעלים. כדילפינן לעיל בריש פרק קמא ממוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלהיך נדבה וכו': **לשם אשים.** לאפוקי אם שחטו על מנת לעשותו חתיכות צלויות בגחלים: **לשם ריח.** לאפוקי אם צלאן תחלה חוץ למערכה, דתו לא מסקי ריחא: **לשם הנחת רוח.** נחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה רצונו. וכל הני ילפינן להו מדכתיב אשה ריח ניחוח: **לשם חטא.** לשם חטאו שהוא מביאו עליו: **אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו.** אלא שחטו סתם, כשר: **שהוא תנאי בית דין.** שישחוט סתם ולא לימא לשמן. דלמא אתי למימר שלא לשמן: **שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד.** הלכך אי הוה אומר שלא לשמן אף כי אמרו הבעלים לשמן, לאו מידי הוא, דלאו בדידהו תליא מלתא, דכתיב (ויקרא ז) המקריב אותו לא יחשב. והלכה כר' יוסי:

Gemara *Zevahim 54b*

גמרא זבחים דף נד:

דָּרַשׁ רָבָא מָאי דִּכְתִיב (ש"א יט) וַיֵּלֶךְ דָּוִד וּשְׁמוּאֵל וַיֵּשְׁבוּ בְּנָיוֹת בָּרָמָה וְכִי מַה עִנְיַן נָיוֹת אֵצֶל רָמָה אֶלָּא

Rava lectured: What is meant by the verse, "[And he asked and said: Where are Shmuel and David?] And one said: Behold, they are at Nayot in Ramah." (I Samuel 19:22) What connection then has Naiot with Ramah [these are

שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים בְּרָמָה וְעוֹסְקִים בִּנְוֵיהּ שֶׁל עוֹלָם אָמְרֵי כְּתִיב (דברים יז) וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם מִלַּמֵּד שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ גְּבוֹהַּ מִכָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גְּבוֹהָה מִכָּל הָאֲרָצוֹת לֹא הָווּ יַדְעֵי דּוּכְתֵּיהּ הֵיכָא אַיְיתוּ סִפְרָא יְהוֹשֻׁעַ בְּכוּלְהוּ כְּתִיב וְיָרַד וְעָלָה הַגְּבוּל וְתָאַר הַגְּבוּל. בְּשֶׁבֶט בִּנְיָמִין וְעָלָה כְּתִיב וְיָרַד לֹא כְּתִיב אָמְרֵי שְׁמַע מִינָּהּ הָכָא הוּא מְקוֹמוֹ סָבוּר לִמְבְנֵייהּ בְּעֵין עִיטָּם דִּמְדִלְי אָמְרֵי נֵיחֲתֵי בֵּיהּ קָלִיל כְּדִכְתִיב וּבֵין כְּתֵיפָיו שָׁכֵן. וְאִיבָּעֵית אֵימָא גְּמִירִי דְּסַנְהֶדְרִין בְּחֶלְקוֹ דִּיהוּדָה וּשְׁכִינָה בְּחֶלְקוֹ דְּבִנְיָמִין וְאִי מַדְלִינָן לֵיהּ מִתְפַּלֵּיג טוּבָא מוּטָב דְּנֵיחֲתֵי בֵּיהּ פּוּרְתָּא כְּדִכְתִיב (שם לו) וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן וְעַל דָּבָר זֶה נִתְקַנֵּא דּוֹאֵג הָאֲדוֹמִי בְּדָוִד כְּדִכְתִיב כִּי קִנְאַת בֵּיתְךָ אֲכָלָתְנִי וּכְתִיב (תהלים סט) זְכוֹר ה' לְדָוִד אֵת כָּל עֻנּוֹתוֹ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַה' וגו'. אִם אָבֹא בְּאֹהֶל בֵּיתִי וגו'. אִם אֶתֵּן שְׁנָת לְעֵינָי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה. עַד אֶמְצָא מָקוֹם לַה' וגו'. הִנֵּה שְׁמַעֲנוּהָ בְּאֶפְרָתָה מְצָאנוּהָ בִּשְׂדֵי יָעַר. הִנֵּה שְׁמַעֲנוּהָ בְּאֶפְרָתָה זֶה יְהוֹשֻׁעַ דְּקָאָתֵי מֵאֶפְרַיִם מְצָאנוּהָ בִּשְׂדֵי יָעַר זֶה בִּנְיָמִין דִּכְתִיב (בראשית מט) בִּנְיָמִין זְאֵב יִטְרָף:

names of two different locations]? It means, however, that they sat at Ramah and were engaged with the glory [beauty, *noy*] of the world [to find a site for the Temple]. They said, It is written, "Then you will rise, and go up to the place [which the Lord your God will choose]." (Deuteronomy 17:8) This teaches that the Temple was higher than the whole of Eretz Yisrael, while Eretz Yisrael is higher than all other countries. They did not know where that place was. Thereupon they brought the Book of Joshua [to investigate the borders of all the tribes]. In the case of all [other tribal territories] it is written "And the border went down," "and the border went up," "and the border passed along," (Joshua 15-18) while in reference to the tribe of Binyamin "and it went up" is written, but not "and it went down" [the border of other tribes ran in a southerly direction from the well of Etam, and the north as far as the well of Etam constituted the territory of Binyamin. The boundaries of the other tribes as they proceeded south **from** the well of Etam are described as "going down," while the boundary of Binyamin as it proceeded **to** the well of Etam is described as "going up;" therefore, the well of Etam must have been the highest spot of all]. They said, This proves that this must be the site. They intended building the Temple at the well of Etam, which is raised, but [then] they said, Let us build it slightly lower, as it is written, "And [He] dwells between his shoulders." (Deuteronomy 33:12) Alternatively [another reason for not building it at the well of Etam], there was a tradition that the Sanhedrin should be situated in Yehudah's portion, while the Divine Presence [i.e., the Temple] was to be in Binyamin's portion. If then we were to build it in the highest spot, [they said,] there will be a considerable distance between them. Better, then, that we build it slightly lower, as it is written: "And [He] dwells between his shoulders." And for this Doeg the Edomite envied David [because David decided the location of the Temple], as it is written, "Because envy on account of Your house has eaten me up." (Psalms 69:10) And it is written, "Lord, remember to David all his affliction; how he swore unto the Lord, and vowed to the Mighty One of Yaakov: 'Surely I will not come into the tent of my house, nor go up into the bed that is spread for me; I will not give sleep to my eyes, nor slumber to my eyelids; until I find out a place for the Lord, a dwelling place for the Lord, Mighty One of Yaakov.' Lo, we heard of it as being in Efrat; we found it in the fields of the forest." (Psalms 132:3,4) In Efrat means in the Book of Joshua, who [Joshua] was descended from Efraim. "In the field of the forest" alludes to [the territory of] Binyamin, as it is written, "Binyamin is a wolf that tears" [Genesis 49:27; being a "wolf," he would naturally be found in the forest].

זוהר וירא דף ק"ך ע"ב

תרגום הזוהר

פָּתַח וְאָמַר (ישעיה סג) בְּכָל צָרָתָם לֹא צָר וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם וְגוֹמֵר. תָּא חֲזֵי בְּכָל צָרָתָם דְּיִשְׂרָאֵל כַּד אִזְדַּמָּן לוֹן עָקָאן כְּתִיב לֹא בְאֶלֶ"ף וְקָרֵי בְּוָא"ו בְּגִין דְּקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמְּהוֹן בְּעָקוּ. לָא בְאֶלֶ"ף אֶתָּר עִלָּאָה יַתִּיר אַף עַל גַּב דְּלָאו בְּהַהוּא אֶתָּר רוּגְזָא וְעָקוּ לְהָתָם לְעֵילָא מָטָא עָקָתָא דְּיִשְׂרָאֵל. לֹא בְאֶלֶ"ף כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים ק) הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ. כְּתִיב בְּאֶלֶ"ף וְקָרֵי בְּוָא"ו וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם. וְהָא אִיהוּ עִמְּהוֹן בְּהַהוּא עָקוּ וְאַתְּ אֲמַרְתְּ הוֹשִׁיעָם אֶלָּא מוֹשִׁיעָם לָא כְּתִיב אֶלָּא הוֹשִׁיעָם מִקַּדְמַת דְּנָא דְּאִיהוּ זַמִּין בְּהַהוּא עָקוּ לְמִסְבַּל עִמְּהוֹן. תָּא חֲזֵי בְּכָל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל אִינּוּן בְּגָלוּתָא שְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא וְהָא אוּקְמוּהָ דִּכְתִיב (דברים ל) וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ וְגוֹמֵר. דָּבָר אַחֵר וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם דָּא שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא וְאַתְּ אֲמַרְתְּ דְּאִיהוּ הוֹשִׁיעָם. אֶלָּא הָכִי הוּא וַדַּאי דְּאִלֵּין אִינּוּן מַשְׂכּוֹנוֹתָיו דְּקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגָלוּתָא וּבְגִין דִּשְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַדְכַּר לוֹן לְאוֹטָבָא לוֹן וּלְאַפָּקָא לוֹ מִן גָּלוּתָא דִּכְתִיב (שמות ו) וְאַזְכּוֹר אֶת בְּרִיתִי בְּקַדְמֵיתָא וּלְבָתַר וַעֲתָה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלָי. וְגַם רָאִיתִי לְאַסְגָּאָה רְאָיָה אַחֲרָא דְּאִיהוּ קַדְמָאָה דִּכֹלָּא. וּכְתִיב וַיִּזְכּוֹר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ דָּא שְׁכִינְתָּא. אֶת אַבְרָהָם לְאַבְרָהָם מִבְּעֵי לֵיהּ אֶלָּא אֶת אַבְרָהָם דָּא הוּא חַבְרוּתָא וְזִוּוּגָא דִּילֵהּ בַּאֲבָהָן. אֶת אַבְרָהָם דָּא הוּא מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. אֶת יִצְחָק דָּא הוּא צְפוֹנִית מַעֲרָבִית. וְאֶת יַעֲקֹב דָּא הוּא זִוּוּגָא חָדָא כְּלָלָא חָדָא זִוּוּגָא שְׁלִים כַּדְקָא יָאוֹת. כְּגַוְונָא דָּא אֶת הַשָּׁמַיִם דָּא הוּא כְּלָלָא מִדָּת לַיְלָה בַּיּוֹם. וְאֶת הָאָרֶץ דָּא מִדַּת יוֹם בַּלַּיְלָה כַּחֲדָא. אוּף הָכָא בְּכֻלְּהוּ אֶת וּבְיַעֲקֹב וְאֶת לְמֵהֱוֵי כֹּלָּא זִוּוּגָא חָדָא דְּלָא מִתְפָּרְשִׁין דְּכַר וְנוּקְבָא לְעַלְמִין. וְזַמִּין קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַכְרָזָא בְּכָל עַלְמָא וּלְאַשְׁמָעָא קַל דְּיֵימָא (ישעיה סג) וַיֹּאמֶר אַךְ עַמִּי הֵמָּה בָּנִים לֹא יְשַׁקֲרוּ וַיְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ: בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פָּתַח וְאָמַר (ישעיה ס"ג) בְּכָל צָרָתָם לֹא צָר וְגוֹ'. בֹּא וּרְאֵה בְּכָל צָרָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁנִּזְדַּמְּנוּ לָהֶם צָרוֹת, כָּתוּב עֲלֵיהֶם, לֹא בְּאֶלֶף וְקָרִינָן לוֹ בְּוָא"ו, מִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם בַּצָּרָה. לֹא עִם אֶל"ף, הוּא בְּמָקוֹם יוֹתֵר עֶלְיוֹן. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם בַּמָּקוֹם הַהוּא כַּעַס וְצָרָה, עִם כָּל זֶה מַגִּיעַ שָׁם לְמַעְלָה צָרַת יִשְׂרָאֵל. לֹא בְּאֶל"ף כְּמוֹ שֶׁאַתָּה אוֹמֵר, (תהלים ק') הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ, שֶׁכָּתוּב בְּאֶל"ף וְקוֹרִים בְּוָא"ו. וּמַלְאָךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם. וַהֲרֵי הוּא נִמְצָא עִמָּהֶם בַּצָּרָה, וְאַתָּה אוֹמֵר הוֹשִׁיעָם. אֶלָּא מוֹשִׁיעָם לֹא כָּתוּב, רַק הוֹשִׁיעָם, מִקּוֹדֶם לָכֵן, שֶׁהוֹשִׁיעָם בָּזֶה, שֶׁנִּמְצָא עִמָּהֶם בְּאוֹתָהּ הַצָּרָה, לְסַבֵּל עִמָּהֶם. בֹּא וּרְאֵה בְּכָל פַּעַם שֶׁיִּשְׂרָאֵל הֵם בַּגָּלוּת, גַּם הַשְּׁכִינָה עִמָּהֶם בַּגָּלוּת, וּבֵאֲרוּהוּ, שֶׁכָּתוּב (דברים ל') וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ. דָּבָר אַחֵר וּמַלְאָךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם. זוֹ הִיא הַשְּׁכִינָה, שֶׁהִיא עִמָּהֶם בַּגָּלוּת, וְאַתָּה אוֹמֵר שֶׁהוּא הוֹשִׁיעָם, אֶלָּא כָּךְ הוּא וַדַּאי, שֶׁאֵלּוּ הֵם מַשְׂכְּנוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּגָּלוּת, וּמִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁכִינָה עִמָּהֶם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אוֹתָם לְהֵיטִיב לָהֶם וּלְהוֹצִיאָם מִן הַגָּלוּת. שֶׁכָּתוּב (שמות ו') וְאַזְכּוֹר אֶת בְּרִיתִי, בִּתְחִילָה, וְאַחַר כָּךְ כָּתוּב וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלָי. "וְגַם רָאִיתִי" לְרִבּוּת רְאִיָּה אַחֶרֶת שֶׁהִיא רִאשׁוֹנָה לְכֻלָּם, שֶׁכָּתוּב וַיִּזְכּוֹר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ, זוֹ הִיא הַשְּׁכִינָה. אֶת אַבְרָהָם, לְאַבְרָהָם הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר, אֶלָּא אֶת אַבְרָהָם, זֶה הוּא הַחִבּוּר וְהַזִּוּוּג שֶׁל הַשְּׁכִינָה עִם הָאָבוֹת, אֶת אַבְרָהָם, זֶה הוּא מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. אֶת יִצְחָק זֶה הוּא צְפוֹנִית מַעֲרָבִית. וְאֶת יַעֲקֹב זֶה הוּא זִוּוּג אֶחָד, כְּלָל אֶחָד, זִוּוּג שָׁלֵם כָּרָאוּי. כְּעֵין זֶה הוּא אֶת הַשָּׁמַיִם, שֶׁזֶּה הוּא הִתְכַּלְּלוּת מִדַּת לַיְלָה בַּיּוֹם. וְאֵת הָאָרֶץ, זֶה הוּא הִתְכַּלְּלוּת מִדַּת יוֹם בְּמִדַּת לַיְלָה בְּיַחַד. אַף כָּאן בְּכֻלָּם כָּתוּב אֶת, אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק, וּבְיַעֲקֹב כָּתוּב וְאֶת, עַל הֱיוֹתָם לְגַמְרֵי זִוּוּג אֶחָד, שֶׁהַזָּכָר וְהַנְּקֵבָה אֵינָם נִפְרָדִים לְעוֹלָם. וְעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַכְרִיז בְּכָל הָעוֹלָם וּלְהַשְׁמִיעַ קוֹלוֹ שֶׁיֹּאמַר, (ישעיה ס"ג). וַיֹּאמֶר אַךְ עַמִּי הֵמָּה בָּנִים לֹא יְשַׁקֲרוּ וַיְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

Yosef le-Hok יוסף לחוק

Ethical Teaching: מוסר

Sefer Haredim Page 70 מספר חרדים דף ע.

The wicked person who has committed an abomination and deserves death from the King, may He be blessed — in his travails of poverty and his sufferings, let him not complain; rather, be silent. Let him see his troubles, as a great kindness. This idea is expressed by the verse, "For Your kindness is great towards me; You have saved my soul from the lowest netherworld." (Psalms 86:13) Furthermore, son of man, poverty comes instead of leprosy [*tzara'at*], as it says in the *Tikkunei Zohar*. And you have sinned and you sin with transgressions that bring leprosy. Therefore, bear the afflictions. Furthermore, since you were lower than an ox or a donkey — as it says, "The ox knows its owner, and the donkey, its master's feeding trough" (Isaiah 1:3) — and you, do not seek more greatness and good than they. Rather, like them, bear the yoke and the load and do not rebel. And like them, be silent if someone insults you undeservedly, strikes you, or steals from you. Let fear and dread of no man be upon you, for all of them are human. And you, do not imagine that you can sit alone and be silent. For nothing truly exists except for God, and you must stand before Him in fear. All human beings are like animals before Him. And before Him you should be ashamed and astonished. Do you not see that when you ask anything of your fellow you are a burden to him and he is annoyed with you even though you didn't cause him any wrong? All the more is this so when you ask so many questions of God, as you rebel against Him.

הָרָשָׁע שֶׁהִתְעִיב עֲלִילָה וּבֶן מָוֶת הוּא לְמֶלֶךְ יִתְבָּרַךְ בְּצָרַת עֲנִיּוּתוֹ וּבִיסוּרָיו לֹא יִתְרָעֵם אֶלָּא יִדּוֹם וּמַה שֶּׁמַּשִּׂיג יִרְאֶה לוֹ חֶסֶד רַב עַל דֶּרֶךְ כִּי חַסְדְּךָ גָּדוֹל עָלָי וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיָּה. וְעוֹד בֶּן אָדָם הָעֲנִיוּת בִּמְקוֹם צָרַעַת כִּדְאִיתָא בְּתִיקּוּנֵי הַזֹּהַר וַהֲרֵי שָׁגִיתָ וְאַתָּה שׁוֹגֶה בִּדְבָרִים שֶׁמְּבִיאִים צָרַעַת לָכֵן סְבוֹל הַמַּלְקוּת. וְעוֹד כֵּיוָן שֶׁפָּחוּת מִשּׁוֹר וַחֲמוֹר הָיִיתָ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה א) יָדַע שׁוֹר קוֹנֵהוּ וַחֲמוֹר אֲבוּס בְּעָלָיו וְאַתָּה לֹא תְבַקֵּשׁ גְּדוּלָּה וְטוֹבָה יוֹתֵר מֵהֶם אֶלָּא כָּהֶם תִּסְבּוֹל הָעוֹל וְהַמַּשּׂוּי וְלֹא תִמְרוֹד וְכָהֶם תִּהְיֶה נֶאֱלָם אִם יְחָרְפְךָ אָדָם חִנָּם אוֹ יַכֶּךָּ אוֹ יִגְזָלְךָ. מוֹרָא וְחִתַּת כָּל אָדָם לֹא יִהְיֶה עָלֶיךָ כִּי כֻלָּם אֲנָשִׁים וְאַתָּה לֹא תְדַמֶּה כִּי בָּדָד תֵּשֵׁב וְתִדּוֹם כִּי אֵין נִמְצָא בֶּאֱמֶת אֶלָּא ה' וּלְפָנָיו תַּעֲמוֹד בְּאֵימָה וְהַבְּרוּאִים כְּבַעֲלֵי חַיִּים לְפָנָיו וּמִמֶּנּוּ תֵּבוֹשׁ וּמִפָּנָיו תִּתָּבָהֵל הֲלֹא תִרְאֶה כִּי תִשְׁאַל מֵרֵעֲךָ מְאוּמָה תִּהְיֶה עָלָיו לְמַשָּׂא וְיִקּוֹץ בָּךְ וְלֹא גְמַלְתָּהוּ רָעָה כָּל שֶׁכֵּן בְּשׁוֹאֲלְךָ לָאֵל כַּמָּה שְׁאֵלוֹת וְאַתָּה מוֹרֵד בּוֹ:

Practical Law: הלכה

Shulhan Arukh, Hoshen Mishpat 348 שולחן ערוך חו"מ סימן שמ"ח

(1) It is forbidden by Torah law to steal even a minute amount. And it is forbidden to steal even as a joke, or even with the intention of

א אָסוּר לִגְנוֹב אֲפִילוּ כָּל שֶׁהוּא דִּין תּוֹרָה וְאָסוּר לִגְנוֹב אֲפִילוּ דֶּרֶךְ שְׂחוֹק וַאֲפִילוּ עַל

מְנַת לְהַחֲזִיר אוֹ כְּדֵי לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל אוֹ כְּדֵי לְצַעֲרוֹ הַכֹּל אָסוּר כְּדֵי שֶׁלֹּא יַרְגִּיל עַצְמוֹ בְּכָךְ: ב כָּל הַגּוֹנֵב אֲפִילוּ שָׁוֶה פְּרוּטָה עוֹבֵר עַל לַאו דְּלֹא תִּגְנֹבוּ וְחַיָּיב לְשַׁלֵּם אֶחָד הַגּוֹנֵב מָמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל אוֹ הַגּוֹנֵב מָמוֹן שֶׁל גּוֹיִם וְאֶחָד הַגּוֹנֵב מִגָּדוֹל אוֹ מִקָּטָן: ג אֵיזֶהוּ גַּנָּב הַלּוֹקֵחַ מָמוֹן אָדָם בְּסֵתֶר וְאֵין הַבְּעָלִים יוֹדְעִים אֲבָל אִם לָקַח בְּגָלוּי וּבְפַרְהֶסְיָא אֵין זֶה גַּנָּב אֶלָּא גַּזְלָן:

returning [the object], or in order to pay the double payment [imposed upon a thief], or in order to cause him [the object's owner] anguish — it is all forbidden, in order that one not accustom himself to such [behavior]. (2) Whoever steals even the value of a *prutah* violates the negative commandment of "Do not steal" (Leviticus 19:11) and is obligated to pay it back. It is the same whether one steals the money of a Jew or of a non-Jew; it is the same whether one steals from an adult or from a minor. (3) Who is a thief [*ganav*]? One who takes a person's money secretly, so that the owner does not know. But if he takes it openly and publicly, he is not called a *ganav*, but a *gazlan*.

VAYEIRA FOR THURSDAY NIGHT וירא ליל ששי

צירוף יהוה

כז וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הִנֵּה־נָא הוֹאַלְתִּי לְדַבֵּר אֶל־אֲדֹנָי וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר: כח אוּלַי יַחְסְרוּן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִם חֲמִשָּׁה הֲתַשְׁחִית בַּחֲמִשָּׁה אֶת־כָּל־הָעִיר וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית אִם־אֶמְצָא שָׁם אַרְבָּעִים

(27) And Avraham responded, saying, Please — if I may begin speaking to my Master, although I am but dust and ashes; (28) Perhaps five would be missing from the fifty righteous people — would You destroy the whole city because

RASHI רש"י

(27) **Although I am but dust and ashes —** *I was already fitting to be made into "dust" by the hand of those kings [from whom You miraculously saved me (see Genesis 14:1-20)], and into "ashes" by the hand of Nimrod (see Rashi Genesis 11:28) — were it not for Your mercy that stood by me (*Bereishit Rabbah *49:11).* (28) **Would You destroy [the whole city] because of these five? —** *[and so, if there would be forty-five righteous people found throughout the whole area,] would this not be [equivalent to] nine for each city [thereby lacking the tenth in each city, to make up the quorum for a "community" (see Rashi verse 24 above). Avraham thereby offers the solution to this]: And You, Who are the All-Righteous One of the entire universe, can join with these*

(כז) **וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר.** וּכְבָר הָיִיתִי רָאוּי לִהְיוֹת עָפָר עַל יְדֵי הַמְּלָכִים וְאֵפֶר עַל יְדֵי נִמְרוֹד לוּלֵי רַחֲמֶיךָ אֲשֶׁר עָמְדוּ לִי: (כח) **הֲתַשְׁחִית בַּחֲמִשָּׁה.** וַהֲרֵי הֵן תֵּשַׁע לְכָל כֶּרֶךְ וְאַתָּה צַדִּיקוֹ שֶׁל עוֹלָם תְּצַטְרֵף